

FSS synpunkter angående en egen lagstiftning för äldreomsorgen.

I propositionen 1979/80:1 "Om socialtjänsten" där barnavårdslag, nykterhetsvårdslag, socialhjälpstag samt barnomsorgslag föreslogs ersättas av en ny socialtjänstlag så framgår tydligt att det är helhetssynen som ska vara utmärkande för socialtjänsten.

FSS anser att en särskild äldreomsorgslag är ett stort avsteg från den idé om en helhetssyn på människan som socialtjänsten ska stå för och innebär en betydande risk för ökade klyftor och ojämlikhet mellan människor i samhället.

När organisationer som företräder grupper som ofta har med socialtjänsten att göra berättar om hur socialtjänsten och andra samhällsinstitutioner fungerar så framgår dessvärre att helhetssynen ofta brister i generell mening. Det gäller framför allt för människor som har en komplex problembild och som är i behov av kontakt med såväl hälso- och sjukvården, försäkringskassan, arbetsförmedlingen och pensionsmyndigheten. Alla dessa instanser har flera olika ingångar beroende på problematik och/eller behov.

Med det som bakgrund så kan det se ut som om en särskild lagstiftning för äldreomsorgen skulle kunna vara lösningen på problemen. Så är dock inte fallet. Det kommer tvärtom att bidra till ökad segregering och ojämlikhet inom välfärden och det finns en uppenbar risk att en särskild äldreomsorgslag skapar ännu ett stuprör med sin särskilda ingång. Det innebär dessutom ytterligare organisatoriska mellanrum som människor riskerar att hamna i.

FSS anser att vi som har ansvar för hur socialtjänsten fungerar har ett stort ansvar för att, tillsammans med politiken och dem vi är till för, successivt utveckla och förbättra socialtjänstens förmåga att se hela människan. Det är inte fel på nuvarande lagstiftning. Det är tillämpningen av den som fortfarande uppvisar brister och i synnerhet brister vi i helhetssynen för de medborgare som skulle behöva ett samlat och samordnat samhällsstöd allra mest.

Har man som medborgare en komplex problembild så är socialtjänsten redan idag problematisk att ha att göra med. Specialisering, kategorisering och juridikalisering av verksamheten har redan bidragit till att socialtjänsten ibland tappar bort grunduppdraget: "att främja, frigöra och utveckla människors resurser och skapa jämlikhet och delaktighet i samhället och vara den solida grund som demokrati och social trygghet byggs på".

Även hälso- och sjukvården, som också har i uppdrag att se till hela människans hälso- och sjukvårdsbehov, har problem med att ge en sammanhållen vård till dem som har flera olika diagnoser och är sköra. Där har det ännu inte dykt upp någon diskussion om en särskild hälso- och sjukvårdslag för äldre. Men det kan bli en konsekvens av en särskild äldreomsorgslag. I förlängningen av en sådan utveckling finns en problematik som handlar om jämlikhet och etiska dilemman när det gäller vilken vård man får tillgång till under olika faser av livet.

FSS anser att en socialtjänst som på demokratins och solidaritetens grund är tänkt att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet inte ska eller kan behandla vuxna människor olika beroende på exempelvis ålder.

FSS anser att en socialtjänst som, med hänsyn tagen till människans ansvar för sin och andras sociala situation, ska inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. En äldreomsorgslag riskerar att behandla vuxna människor olika i det avseendet.

Det som socialtjänsten var tänkt att göra skulle bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Det menar FSS gäller oavsett ålder.

Portalparagrafens ord i socialtjänstlagen är alltså den värdegrund som socialtjänsten ska vila på och som vi fortfarande vill jobba för att leva upp till för varje människa oavsett ålder.

Ett avslutande exempel på avsteg som redan gjorts från en sammanhållen socialtjänst är tillkomsten av LSS.

Där var i och för sig det största problemet att den tidigare omsorgslagen inte kom att infogas i samband med socialtjänstlagens tillkomst vilket i sin tur kanske säger en del om hur synen på dem som omfattas av LSS-lagstiftningen fortfarande såg ut på -60 och -70 talet. LSS är dock ett exempel på vad som kan inträffa när lagstiftaren försöker kategorisera människor som ska få rätt till särskilda insatser från samhället. Det uppstår gränsdragningsproblem och ojämlikhet mellan människor som upplevs som orimliga.

De bärande begreppen i respektive lagstiftning LSS-lagens ”goda levnadsvillkor” och Socialtjänstlagens ”skälig levnadsnivå” leder till att medborgare med snarlika behov kan få väldigt olika stöd, beroende på om biståndsbeslutet är fattat med utgångspunkt i den ena eller andra lagstiftningen. FSS hoppas därför att utredningen också kommer att överväga om det nu inte är dags att föreslå att även ”den nya” Socialtjänstlagen tar sin utgångspunkt i ”goda levnadsvillkor”.

I stället för att skapa ytterligare särslagstiftning genom en särskild äldreomsorgslag så borde uppdraget vara att fortsätta sammanföra lagstiftningen till en sammanhållen socialtjänstlag där också det som idag ingår i LSS regleras. Det är hög tid att bryta åldersbarriärerna i lagstiftningen och fokusera på behoven oavsett ålder. Goda levnadsvillkor är något som alla ska kunna räkna med i ett välfärdssamhälle.

För Föreningen Sveriges socialchefer

Lars Liljedahl

Ordförande

Föreningen Sveriges socialchefer är en partipolitiskt obunden förening som verkar för utveckling av den svenska välfärdsmodellen. Vi arrangerar årligen den socialpolitiska konferensen Socialcheferdagarna. Läs mer på socialchefer.se och socialcheferdagarna.se